

SZOLNOK-DOBOKA

POLITIKAI HETILAP.

Megjelen minden vasárnapon.

Szerkesztőség a Sörház-utczában első sz. a. földszinten van.

Szerkesztőségi óra minden hétköznapon d. u. 2—3.

Felelős szerkesztő:

Br. HORVÁTH EMIL.

Hirdetési árak: egész oldal 48 K.

Előfizetési ár: egész évre 10, félévre 5, negyed-
évre 2 K. 50 f. Néptanítóknak, lelkészeknek és
körjegyzőknek egész évre 8 K.

Mai számunk az utolsó, melyet még mutatóványszámként azon czélzattal küldtünk szét vármegyénk intelligens köreinek, hogy megismerjék lapunkat s azon czélokat, melyekért dolgozni akarunk. Technikai okok késztetnek arra, hogy ezentúl már csak azoknak küldjük a Szolnok-Dobokát, akik arra előfizettek; a kiadóhivatal kéri tehát mindazokat, akiknek szándékukban áll lapunkra előfizetni, hogy azt e hét folyamán eszközölni sziveskedjenek.

Népoktatásunk.

Dés, január 16.

Vármegyénket, Szolnok-Dobokavármegyét a legnagyobb jóakarattal sem sorozhatjuk azok közé a vármegyék közé, melyekben a népnevelés tényleg a nemzeti erőfejlődést jótékony hatásával előbbre segíteni, vagy csak kibontakozásában támogatni is képes volna. Nem is említve a művelt nyugatnak s főleg az északi nemzeteknek, a svédnek, dánnak hatalmas propagandáját, melynek nyomán ma már a felnőtt lakosság körében elvétve ha találni egy-egy írástudatlant, — még a mi sokkalta sanyarubb országos viszonyainkhoz is mérve, szomorúsággal kell konstatálnunk, hogy népoktatás tekintetében vármegyénk az ország szegény-padján ül.

A felnőttek közül is — pedig a legújabb generáció már az alkotmányos aera népoktatástügyi politikájának rendszerében nőtt fel — alig találunk minden száz egyén között tizenhét-tizennyolcz írástudót, úgy, hogy az összes félvad Balkán államok, az egyetlen Montenegrót leszámítva, jelentékeny előnyben állanak vármegyénk felett, hol pedig elvégre is ezer esztendőös folytonos kulturai hatás nyomai észlelhetők, ha a római uralom rövid pacifáló hatásától e helyen egészen eltekintünk is.

Hogy ez így van, az megkönnyezni való szomorúság, s hogy ez mindmáig így maradhatott, az pedig menthetetlen mulasztás mindazok részéről, kiknek kötelessége volt e vármegye lakosságának szellemi vezetése.

Helyezkedjünk egészen legalis alapra s a magyar népoktatásról szóló 1868: XXXVIII. törvénycikk értelmében keressük, hogy kit is terhel e miatt a szegyenletes, szomorú és káros állapot miatt a felelősség?

Minálunk még nem tört utat a törvényhozásban az a modern politikai doktrína, hogy a közoktatás nemcsak állami kötelesség, de az az állam joga is. Minálunk teljesen áll a francia forradalom termelte elv: szabad tanítás a szabad államban. Mindenki állíthat fel iskolákat, egyén, felekezet, társaság, község, de köteles betartani azokat a mértékeket, melyeket az állam az egyes iskolák minimális kellékeiül törvényében meghatározott. Csak úgy szabad a tudás lágyját kézbe venni, ha azzal világítani, s nem pedig gyújtogatni akarunk.

Nem tekintjük ez alkalommal, hogy de lege ferenda, jó-e, helyes-e ez az elv; ma még törvény s annak teljes végrehajtása kell szemünk előtt megtámadhatlan ideálként lebegjen.

Aki tehát iskolát tart fenn, legyen az akár magánember, akár község, akár felekezet, szigorú lelkiismeretességgel ügyeljen arra, hogy az az intéze mindenben megfeleljen az állam köztörvényeinek.

És épen ezen a téren van nálunk annyi vétkes mulasztás. E helyen nem szólunk sem Péternek, sem Pálnak, csak általánosságban írunk, de nem mintha konkrét adatok nem állanának rendelkezésünkre olyan botrányos elmaradottságról és a törvény rendelkezésével való nyilvánosságos opposízióról, mely valóban megérdemlené a pellen-gére állítást.

Ezuttal más cél lebeg szemünk előtt s politikai és gazdasági szempontokból fogjuk tekinteni, hogy mekkora bünt követ el mindaz, aki kellő anyagi és szellemi erővel nem rendelkezve, csökönyös makacssággal ragaszkodik az iskoláztatás sovány autonómiájához s védelmezve ezt az üres és korhadt keretet, észrevenni nem akarja, hogy a nemzeti élet, melynek hivatása volna e kereteket kitölteni s azok szerint alakulni, a maga ösműveletlenségében folyik tovább rettenetes pazarlására amugy is csekély erőinknek.

Vétkezik, sulyosan vétkezik önnön faja, felekezete, községe ellen az, aki a népnek művelődése elé képzelt vagy felfútt érdekek gátját emeli s megakadályozza, hogy a közös kultúra nagy közvetítő ereje révén olyan politikai és gazdasági associatio jöhessen létre, melytől az állam virágozni, a nemzet pedig erősödni fogna.

A kinek ereje nincs egy meghatározott czélra, álljon félre és engedje a tért az erősebbnek, az alkalmasabbnak, de, hogy valaki a maga tehetetlen makacsságának minden passivitásával neki támaszkodjék az ódon iskolák szüette ajtainak, hogy az egészséges modern nemzeti nevelés üde szellemét kirekeszse onnan, az nem teljesíti a jogos védelmező nemes hivatását, sokkal inkább hasonlít az az odvába rekedt bagolyhoz, akinek a napfény tiszta ragyogása nem kell, mert annak világánál minden dolog igaz valóságában tűnik elő, míg a homályos éjszaka sötét takarójával erényt és bünt, szépet és rosszat egyaránt elfed.

Mindenekelőtt pedig a tanítók méltányos javadalmazásával s kellő képzett tanítóerőnek alkalmazásával kell a baj szanálására sietni, mert az, hogy a tanköteles gyermekek seregestől csatangoljanak az utcán s hogy a nyomorult kis épületekben összezsúfolt osztatlan népiskolákban egyetlen tanító

TÁRCZA.

Berlini levél.

A Szolnok-Doboka számára írta: dr. Bárány Gerő.

Berlin, 1903. jan. 9-én.

Berlin nem tartozik azok közé a városok közé, a hova nagyon vágyódnánk. Költeményekben és regényekben nem igen szokták Berlint említeni. Az itáliai városok, az imperium Romanum classicus földje vonz bennünket, nem tudunk ellenállani annak a vágyódásnak, hogy megláthassuk a világ urainak színpadát, azt a színpadot, a melyen a világhistória legszebb része játszódott le. Róma, Nápoly, Velence csak úgy hemzsegek az idegenektől, a kik azzal hizelegnek maguknak, hogy classicus műveltségéből fakadó vágyaikat elégítik ki azzal, ha reggeltől késő estig a Baedeker kalauzolás mellett felzavarják a régiek lareseit és penateseit.

Páris is csodás vonzóerővel bír. A világ központja, az örökké fiatal és mindig modern Páris: a hol még nem halt ki a mosoly s örök ifju a szerelem; mindenkor kedves emlékeket hagy az idegenben. Manapság mindenkinek el kell mennie Párisba: az élet oly sivár, szerezzünk magunknak legalább kellemes emlékeket!

Berlinbe nem igen vágyódunk. Pedig ugyan csak érdemes Berlint is megemlíteni. Ámde nem a Baedeker-szerű megtekintésre gondolok. Ez a futkosás, ide-oda kapkodás tudvalevőleg mit sem ér, ennél okosabban cselekszünk, ha időnket valamelyik panopticumban, régiesen s vulgó panorámában töltjük. Berlin a mának városa és Ber-

lin a németységnek városa. Ez az óriási város minden ízében magán viseli a germán tyust. Pompás, nagyszerű, nagyszabású, mondhatni gyönyörű város, de azért nem olyan könnyed, mint pl. Budapest. Valahogy nehezkesebb, nem olyan karcsú, nem olyan kecses. De nem akarok összehasonlításokba bocsátkozni. Nem is lehet Berlint talán egyik modern nagy városhoz sem hasonlíthatni. Itt minden nemzeti, minden német. Óriási haladást mutat a német szellem ez utolsó száz évben. Ezt a haladást látjuk Berlinben. Berlint talán helyesen karakterisálnók, ha azt mondanók: hogy ennek a haladásnak kőből és érzezből való productuma Berlin. Ezelőtt száz egy néhány évvel a német tudósok azon panaszkodtak, hogy Németországban nem philosophálnak, — s mivé lett azóta a németység? Manapság a „gondolkodók népe”-nek nevezzük. Ugy mondjuk: hogy a világtörténelemben az igazi philosophiai szellem csak a görög és germán népnél nyilatkozott meg a maga nagyszerűségében, a maga hamisítatlan tisztaságában.

Nem is olyan régen Lessing azon fáradozott, hogy megteremtse a német irodalmat. S a német irodalom valahogy, rövid egy pár évtized alatt „megteremtődött”, megszületett Goethe és Schiller s örök dicsőséggel árasztották el a német nemzetet. „A dicsó német nemzetiségű szent római birodalom” árnyékuralommá változott; gunyjára a hajdani római imperiumnak. A francia felísten: Napoleon megsemmisítette véglegesen ezt az árnyék birodalmat. A császárságnak lazán összekapcsolt országai széjjelestek; apró-cseprő önálló, félig önálló államcskák keletkeztek, míg végre hosszas küzködés után megszületett a német egy-

ség. A németység fiatal erővel részt kívánt a világuralomból. Ma már senki sem vonhatja kétségbe ezt a jogát. Pedig Bismarck előtt aligha gondolt valaki a német világuralomra.

A modern német nagyhatalomnak bölcsője a mult századból való, nem sokkal régibb a tudománya s irodalma sem. Ilyen a fővárosa is. Nem régi város — s mégis világváros. Nem a mult idők sirbaszállt emberei vették kőbe és érzebbe tettüket, hanem a modern kornak jobbára még napjainkban is élő nagyjai.

Mindenütt a német nemzeti szellemmel találkozunk. Végig járjuk Berlin utcáit és tereit mindenütt, lépten-nyomon szemeinkbe tűnnek a legújabb uralkodók hatalmas monumentumai s lépten-nyomon találkozunk Goethének nemes és Bismarcknak hatalmas alakjával. Goethe és Bismarck. Ez a két alak tekint mindenünnen mi felénk. Berlinben, úgy hiszem, Goethének és Bismarcknak van legnagyobb kultusza.

A hires Brandenburg-kapun ki megyünk a Sieges-Alleeba, hogy elmerengjünk a német nemzet multján: egy egész, hosszú nagy sétány tele szobrokkal, gyönyörű fehér márványszobrokkal — s ez a sétány jelenti a német nemzetnek törtériáját. Berlinben minden nemzeti, minden a német nemzet törtériája. Színházakban is majdnem kizárólag német darabok járkák, adják Faustot, napnap után Wagner-opera járja s ha Goethéből s Wagnerből kifognak, hát a jó Lindauhoz fordulnak, de a szomszédba nem mennek. Mindent saját erejükben csinálnak. És ezt az erőt bámulunk kell. Ennek az erőnek hatalmas megnyilatkozását csodáljuk Berlin rohamos fejlődésében.

végezze sisyfusi munkáját — ez csak talán nem felel meg a mai népnevelési rendszernek és czéloknak. Az pedig, hogy népoktatási intézeteink, az államiaktól s egy-két régebbi felekezeti eltekintve, olyan helyiségekben vannak elhelyezve, melyeket tűzrendőri s egészségügyi szempontból azonnal be kellene zárni — ez sem szolgálhat a jelenlegi állapot dicsőítésére.

Bizton reméljük, hogy mint annyi téren, itt is meg hozza a közeljövő a legégetőbb szükségletek kielégítését, melyeknek három évtized munkájának lanyhaságát kell helyre-pótolniok, de őszintén megvallva — néhány dicséretes kivételtől eltekintve — társadalmi oldalról kevés támogatásra számíthatunk.

h.

A politikai helyzet.

— Budapesti levelezőnk express tudósítása. —

Legujabb.

Budapest, jan. 17. d. u. 2 óra. A Kosuth-párt tegnap esti értekezletén elhatározta, hogy a **katonai javaslatokkal szemben a legenergikusabb ellenállást fogja kifejteni.**

A kivándorlási törvényjavaslatot a főrendiház január 27-én veszi tárgyalás alá. Politikai körökben a *főrendiháznak a rendészeti javaslatokkal szemben tanúsítandó eljárása elé nagy érdeklődéssel néznek.*

A reichsrathban az obstrukció egész erővel folyik. A tegnapi ülés ma reggel ért véget. Az obstruáló pártokhoz az új csehek is csatlakoztak.

*

Budapest, január 17.

Széll Kálmán miniszterelnök megtette a maga nyilatkozatait a kiegyezésről. Szinte siri csöndben hallgatta végig beszédét a szabadelvűpárt. Sem helyeslés nem zúgott föl beszéde alatt, sem nyugtalanság nem keletkezett egy pillanatra sem. Hiszen olyan természetes volt mindaz, a mit mondott, hogy másként nem is lehetett. A miniszterelnök nem keltett sem bosszúságot, sem örömdézést; nem volt ok egyikre sem, mert a kiegyezés végre-valahára nem olyan alku többé, a melyen nyereszkedni lehet. Régebben ez volt a felfogás nálunk, s az alku célja a nyereség volt. Természetes, hogy így mindig veszítettünk. Most azonban nem nyerni akartunk, hanem meg akartuk keresni az *igazságot*, az érdekek igazságos összeegyeztetését, a melyről hittük, hogy az reánk nézve nem lehet kedvezőtlenebb, mint az eddigi kiegyezések.

Csakis ezen az alapon jöhetett létre a két kormány között a megegyezés, a mely — ma már tudjuk, — igazolta a reményeinket. Az új kiegyezés nemcsak hogy nem rosszabb, hanem határozottan jobb az eddigieknél. Ezt kénytelen elismerni mindenki, a ki a matematika tudományában már eljutott az összeadás és kivonás ismeretéig. Az új kiegyezést egybevetve a Bánffy-Badeni fele kiegyezés anyagával, csak egyetlenegy mínusz találunk benne és ez: a tirolai gabonavárnak főtartása tíz évvel hosszabb időre, mint a hogyan Bánffy kontemplálta. Ez a mínusz azonban nem tartozik a realis mennyiségek közé; ezt mi nem érezzük, mert egy fillérrel sem kaphatunk többet a buzánkért Tirolban a vám megszüntetése után, mint a mennyit most kapunk. A tirolai gabonavám egyes-egyedül a tirolai fogyasztókra hátrány, ráuk nézve nem. Tisztán csak közjogi vonatkozása van e kérdésnek, s meg lehetünk nyugodva, mert az új kiegyezésben benne van, hogy 1913 után a tirolai gabonavám fönn nem tartható. Ez egyetlen mínuszszal azonban számtalan *plusz* áll szemben. Hogy ne böngészszünk közöttük, csak egyet említsünk: s ez a *minimális vámtételek elve*, a mely föltétlen biztosíték arra nézve, hogy a magyar mezőgazdaság érdekei csakugyan hathatós védelemben részesülnek. A minimális vámtételek, a melyeken alul szerződést egy állammal sem köthetünk, jelentékeny százalékkal magasabbak, mint a mai vámok, s így minden emberi számítás szerint az összes gabonaneműek, sőt az összes mezőgazdasági termékek árának jelentékeny emelkedését fogják előidézn.

Azonban egyelőre minden még csak papíron van. A papíron levő megegyezéseknek valóssággá változtatása a parlamentek feladata. Még pedig sürgős feladata. Ebben a tekintetben a jövő esélyei kiszámíthatatlanok — különösen Ausztriában.

Arra a nagy kérdésre, hogy mi lesz akkor, ha a kiegyezésnek elintézése Ausztriában nem sikerül, a feleletet ma már meg lehet adni. *Ugy értesülünk, hogy a magyar, helyesebben: a Széll-kormány felfogása e kérdésben a következő:*

Rálépünk az önálló rendelkezés terére, a mi azonban nem okvetlenül az önálló vámterületet jelenti. Ausztria alkotmányának megváltoztatásával lehetséges lesz a Széll-Körber kiegyezés minden intézkedését életbeléptetni, s mi ugyanezt teszszük alkotmányos uton, — önállóan. Legfőleg az 1867-es kiegyezés némi *formális* módosítása lesz szükséges nálunk is, talán úgy, hogy a delegáció megszüntetésével a delegáció minden joga és egész működési köre visszaszáll a teljes országgyűlésre, mely önállóan állapítja meg a katonai és egyéb közös kiadásainkhoz való hozzájárulás mértékét — Ausztriára és annak császárára bízván, hogy a költségeket s a közös kormányzás feltételeit Ausztriában megteremtse úgy, a hogy tudja.

E tekintetben persze még nincs határozott álláspontja senkinek. Csak az bizonyos, hogy az osztrák *parlamentnek* el kell intéznie a kiegyezési javaslatok bizonyos komplexumát. A mennyiben ez nem történik meg, — s ez az eshetőség igen könnyen bekövetkezik, — akkor Széll Kálmánnak határozott kijelentése szerint *érvényesíteni fogjuk a gazdasági önrendelkezési jogunkat*, a nélkül azonban, hogy föltétlenül áttérnénk a vámterületi különválásra.

Vármegyei élet.

A közigazgatási bizottság ülése.

Dés, jan. 16.

Szolnok-Dobokavármegye közigazgatási bizottsága rendes havi ülését január hó 13-án tartotta meg Désey Zoltán főispán elnöklése alatt.

Az összes előadókön kívül a bizottság választott tagjai közül jelen voltak: Simó Lajos országgyűlési képviselő, Bárány Lukács esperesplébános, Betegh Imre, Retteg Sándor, Hatfaludi József, Barcsay Tamás, Bokros Lajos és Torma Imre.

Az elnöki megnyitó után Simó Lajos szólasra jelentkezvén, az ujesztendő ezen első ülése alkalmából meleg szavakban üdvözölte a vármegye főispánját. Szavait lelkes éljenzés követte.

Désey főispán megköszönve a bizottság részéről nyilvánított figyelmet és jókívánságokat, a maga részéről is biztosítva azt, hogy a jövőre is teljes odaadással fog törekedni a vármegye jólétének és boldogulásának előmozdítására; szavait azon óhajának kifejezésével fejezte be, hogy az újév minden ülésére a tagok ily szép számban jelenjenek meg.

A tárgysorozat rendében letárgyalt ügyek mindegyike az előadók javaslatai értelmében fogadtatott el.

Az *alispán* jelentése szerint a közigazgatás ügymenete a múlt hóban kielégítő volt. Feldolgozandó ügyirat volt 1513 darab, melyből csak 71 jött át hátralék gyanánt. Az ipar és kereskedelem terén érdekes mozzanatot jelent be. Dés városban, a vármegye főispánjának kezdeményezésére folytán, a városban üzött majdnem minden iparágot felkaroló ipari szövetkezet alakult, mely hivatva lesz az egyes iparosokat eredményes együttes munkára képessé tenni. Mezőgazdaság terén az elemi csapások folytán beállott inség elhárítása és enyhítése tekintetében a szükséges intézkedések szakadatlanul folyamatban vannak. Kézi napszámban nem volt hiány, annak ára átlag 1 korona 60 fillérben ingadozott.

Tűzeset 4 fordult elő, értéke a kárnak 2770 korona, mely, kivéve 20 korona értéket, mind biztosítva volt. A tűz oka mind a négy esetben gondatlanság. A szegény-ügyet illetőleg Szamosújvár város 80, Dés város 90, egyes községek pedig 49 egyént segílyeznek.

A *főjegyző* előadja, hogy a bizottság albizottságaiba megválasztott tagok megbízatása lejárván, ezen albizottságok következőkép alakítottak meg és pedig:

1. *Erdőrendészeti bizottság.* Désey Zoltán, Betegh Imre és Hatfaludi József. 2. *Árvaügyi küldöttség.* Reudes tagok: gróf Kornis Viktor, Hatfaludi József; póttag: Barcsay Tamás. 3. *Fegyelmi választmány.* Reudes tagok: Barcsay Tamás, gr. Kornis Viktor, Ferenczy Endre és Dr. Sztan-

csek Zoltán; póttagok: Bokros Lajos és Schöffmann Imre. 4. *Erdőkihágási bíróság.* Rendes tagok: Barcsay Tamás, Betegh Imre, Hatfaludi József, gr. Kornis Viktor; póttagok: Bárány Lukács, Bokros Lajos, Retteg Sándor és gr. Wass Béla. 5. *Börtönvizsgáló-bizottság.* Dr. Torma Miklós, Bokros Lajos, Hatfaludi József és Ferenczy Endre. 6. *Árlejtési képviselő.* Hatfaludi József. 7. *Néptanítói nyugdíjbizottság.* Bokros Lajos, Hatfaludi József. 8. *Felszámolási bizottság.* Bokros Lajos, Bándy György, Schöffmann Imre és Simó Lajos. 9. *Felügyelő-bizottság.* Bárány Lukács, Torma Imre. 10. *Munkásügyi bizottság.* Rendes tagok: Barcsay Tamás, Betegh Imre, Hatfaludi József és gr. Kornis Viktor; póttagok: Bárány Lukács, Bokros Lajos, Torma Imre és gróf Wass Béla. Az *italmérés* *illeték felszámolási bizottság* elnökekül Bándy György, helyettesül Ferenczy Endre választott meg.

Előterjesztette a főjegyző továbbá a községi és körjegyzők és más végrehajtó közegek által kisebb polgári peres ügyekben való eljárásért felszámítható díjak szabályzatát, mely egész terjedelmében elfogadtatott.

A bizottság a folyó évre megállapította a bizottsági ülés hatánapját, e szerint a bizottság havi rendes ülései minden hó 12-ik napjára d. e. 10 órára tűzettek ki oly megjegyzéssel, hogy ha a hónap 12-ik napja ünnep- vagy vasárnapra esik, az ülés a reá következő köznapon tartatik meg.

Pénzügyigazgatói jelentés szerint az egyenes adóban befolyt az egész éven át 1248257 korona 45 fillér. Hadmentességi díjban befolyt december hóban 8708 korona 27 fillér, bélyeg- és jogilletékekben befolyt 25685 korona 22 fillér, dohányjövédékben befolyt 57023 korona 99 fillér, fogyasztási- és italadóban befizettetett 93772 korona 16 fillér. Az adókövetési munkálatok megindultak. A kedvezőtlen adóbehajtási eredmény az inséges állapotnak következménye. Adófizetési időhaladék 5 esetben, házadómentesség 67 esetben engedélyeztetett.

A *főorvosi* jelentés szerint az általános egészségi állapot jó volt, a közegészség feuntartására és fejlesztésére vonatkozó rendszabályok betartattak.

A *tanfelügyelő* jelenti, hogy a múlt hóban a szamosújvári róm. kath. iskolát és 13 községi iskolát látogatott meg. A kaczkói állami iskolával kapcsolatosan állami óvoda szerveztetett, mely február 1-én nyílik meg.

Az állami iskolák közül a málomi, ördögösfüzesi és a magyarborzasi állami iskoláknál megfelelő áthelyezésről kell gondoskodni. Szükségét látja a tanfelügyelő Málom, Kékes és Ördögösfüzes községekben egy-egy második tanerő beállítása, ugyanezen községekben áll. óvoda és Vasasszentivány községben állami iskola felállításának.

Az *építészeti* hivatal havi jelentése szerint a közutak állapota jó. A megyei utakon végzett munkálatok felülvizsgálata befejeztetett. A folyó évben végzendő munkálatok előkészítései folyamatban vannak.

A *kir. ügyész* jelenti, hogy a múlt hóban megvizsgáltatott a szamosújvári, bethleni és nagyilondai bírósági fogház és ugy azokban, valamint a központi törvényszéki fogházban a rend és fegyelem kifogástalan, az élelmezés ellen panasz nem merült fel.

A *közigazgatási előadó* a faiskolák állapotáról tett jelentést.

A *megyei állatorvos* jelentése szerint a szájs- és körömfájás Nagy-Ilonda és Kis-Doboka községben, sertésvész Dés városban és Csáki-Gorbó községben, sertésorbanéz Zálha és Hosszú-Mező községekben lett megállapítva.

A *kir. állatorvosok* létszámában változás történt, amennyiben Székely Sándor dési állatorvos Beszterczére, Fürst Ede nagyilondai Désre, Kadelburger Géza cs.-gorbói N.-Ilondára, Révész József Beszterczéről Csáki-Gorbóra, Szerváczius Károly pánczélesei Nagy-Sajóra (Besztercze-Naszódvármegye) helyeztettek át.

Az *árvaszéki elnök* jelentése szerint az ügymenet akadálytalan volt.

Végül a *tiszti főügyész* adott elő. Jelentése szerint a vármegyét és községeket érdeklő per 31, árva-per 99, adóügyi ingatlan végrehajtás 200 és gondnokság alá helyezési per 25 van folyamatban.

A teljes ülés befejeztével a bizottságnak erdőrendészeti, erdőkihágási, árvaügyi küldöttsége és munkásügyi albizottságai tartották meg üléseiket, a melyeken az előadók javaslatai egyhangulag elfogadtattak.

Szolnok-Doboka

egész évre 10 korona,

fél évre 5 korona,

negyed évre 2 kor. 50 fill.

Lelkészeknek, körjegyzőknek, néptanítóknak egész évre 8 korona.

Kolozsvári dolgok.

A Bolyai ünnep — Jogász-bál. — Uj szindarabok.
Hangverseny-saison. — A „disz doktor“.

Kolozsvár, jan. 16.

Megint egy országos ünnep disze jutott Kolozvárnak. Nem oly nagyszabásu, fényes, mint a legnemzetibb nagy király ünnepe, de bensőséges és őszinte és kihatásban szintén a külföld figyelmé kísért. E hó 15-én ünnepeltük a város egy genialis szülöttének, a világ egyik legnagyobb tudós elméjének emlékét.

A mult hónap 15-dikén volt száz esztendeje, hogy bolyai Bolyai János, a világhírű matematikus, az abszolút geometria megalkotója Kolozsvárt született. Abban a szerény kis hajlékban, melynek helyén most a Deák Ferencz- és Tivoli-utcák összeszőgelésén a kiváltságos Kereskedő Társulat egyemeletes háza áll. Egy századdal ezelőtt Bemő Józsefnek, Bolyai János anyai nagatyjának háza állott itt s ebben látta meg a napvilágot az a lángész, a ki előtt azóta meghódolt már az egész tudós világ.

Fényes eszű tudós, teremtmő művész-lélek volt Bolyai János, a minőt évezred óta nem látott a tudásra törekvő emberiség.

Ez a mély elméjű tudós, a kinek 26 oldalnyi munkájáról már ma annyit összeirtak, hogy csak a művek címe 4 quart ívet tesz ki, e mellett rettenthetetlen hős volt. Valóságos magyar Cyrano, 13 katonatisztel vívott meg egymásután, csupán annyit kötvén ki, hogy minden vívás után egyet játszhassék a hegedűjén. — És 13-szor nyult sértetlen kézzel hegedűjéhez.

Mi hallgattunk e rengeteg eszű tudósról, míg a külföld föl nem fedezte számunkra. Most végre az Akadémia kiadta munkáit, mely már minden nyelvre még japánra is le van fordítva s a magyar tudományosság is utánna vánszorog a külföld dicsőítésének. Csütörtökön az egyetem aulájában volt az első nagyobb szabásu ünnepelés, melyen Bolyai szellemének adózott a magyar tudomány.

Igaz, hogy tudós tanárok rendezték s így tudósok ünnepése maradt, a »profanum vulgus« csak az ő vállukon keresztül kandikált be az ünnepelésbe. Így hát az a nagy áldás, mely e lángelme közöttünk való születésével, a mi fajtánkban lett, megtestesülésével ránk szállott, még mindig kihasználatlan, elrejtett és ismeretlen kincs a mi kulturánkra nézve, melynek az első kézből nyert szellemi vagyon nagy tökéjét hőven kellett volna már eddig gyümölesöztetni.

Az ünnepen itt volt a magyar Tudományos Akadémia, a budapesti egyetem, a műegyetem, a bécsi katonai műszaki akadémia, melynek Bolyai János növendéke volt. Vele eljött három magyar fiu, a katonai akadémia mostani növendékei. Br. Eötvös Loránt, a magy. tudományos akadémia illesztis elnöke hirdette itt az egybegyűlte előtt, hogy »hazánkban immár a Királyhágón innen és a Királyhágón túl is nagyrabecsülik és serényen művelik a tudományt s reményleni kezdjük, hogy a tudományos világban lehet még, lesz még valamikor egy nagy Magyarország.«

Az egyetem emléktáblával jelölte meg Bolyai szülőházát s az ünnepély második részét ez emlékljelnek a város oltalmába való átadása képezte.

*

De az ily lélekemelő nagy ünnepek mellett a hétköznapiok se vesznek meddő tétlenségbe. Az egyletek, felolvasó-társaságok, körök folytatják a maguk munkáját, a miben nem is panaszkodhatnak pártolás-hiányról. Valóságos divatja van a felolvasásra járásnak. Nem sokára felváltják ezt a táncmulatságok, a mikre elég rossz idő járt a mult évben. Az idei farsang azonban ugy látszik, helyre akarja ütni Carneval herczeg becsületét. A »jogász-bál«, amit az idén ismét nagyszabásúnak tervezgetnek, már bontogatja a bakfis-lány szíveiben a remény — bimbóit. Fényes bála készül a Veres-Kereszt-egylet, melyen az erdélyi arisztokrata-társaság hölgyei lesznek a lady patronessek.

Csak a színház iránt roskadt hamuba az érdeklődés lobogó tüze. A szezon élénken látszott indulni, örvendtünk a társulat kiegészítésén s a bérlet estéről-estére telt házakat ígért. Hetek óta azonban üres a nézőtér, a páholyok üresen ásitóznak, ha meg valaki elszánja magát és betelepszik, úgy ő végzi az ásitózást. Ebben az állapotban valósággal feltűnést kelteft az a telt ház, a mely a minap Molnár Ferencz bohózatának a Doktor úrnak premijére összegyűlt. A közönség ki is kaczaghatta magát szíve szerént a stréberkedő ügyvéden, meg a hozzá hasonló környezetén, a kiket az író széles jókedvében agyon szatirizál. A fiatal szerző is lejött darabjának bemutatójára és alig győzött eleget hajlongani a közönség ovációjára. Azt hiszem, tárgyra nézve elég alkalma nyílt nálunk újabb studiumokat tenni.

A művészeti mozgalmaink között a zeneművészet kultiválása örvendetesen lép előtérbe. A hangverseny-szezon sok piros betűs napot jelez. A budapesti hirneves Grünfeld-Bürger-vonós-né-

gyes társaság már másodizben jött le e héten a konzervatorium koncertjére. Hétfőn egy érdekes magyar estét rendezett magyar szerzők műveiből ez a kitűnő művész-társaság. Igen jól illeszkedik ez abba az akcióba, a mi Kolozsvárt a magyar művészi zene ügyében megindult és reméljük, nem eredménytelenül. Ha sikerül, a mint tervezve van, országos jellegűvé tenni ez akciózt, úgy méltón veszi ki Kolozsvár részét ez üdvös mozgalom kezdeményezésének dicsőségéből. Ide czéloz az »Erkel Ferencz« társaság is, mely Béli Ákos főispán elnöksége alatt megalakult és czélja magyar művészi művek kiadásával tenni szolgálatot nemzeti zeneművészetünk ügyéért lelkesülő közönségünknek. Bendiner Nándor világhírű zongoraművész hangversenye, meg a havonta rendezendő nagy zenekari hangversenyek jelzik a zenei élet pezsgő elevevességét.

Még csak egy színházi estről akarok beszámolni, a miről színházi botrány czímen is irhatnék. Bródy Sándor »Király-idyllek« czimű darabját mutatták be a mult héten. A fővárosban megbukott ez a darab szépségesen, nálunk ugyancsak csúfosan. Az eredetiskedő író nemzeti hőseinkről: Nagy Lajosról, Mátyás királyról, Bethlen Gáborról fest e három egyfelvonásosban otromba hazug képet, telve undorító érzékies trágárkodással. A mi hazafias közönségünk nem volt hajlandó elnézni ezeket a hitvány torzképeket. Hire járt, hogy tüntetni készennek ellene. A rendőrség megszállotta a karzatot. Az uri közönség távolmaradásával tüntetett. A közép páholsorok egész üresen maradtak. A Nagy Lajos válásával foglalkozó első darabot az elégedetlenség moraja kísérte, de a másodiknál, mely Bethlen Gábor családi életét rántja a fertőbe, felzudult a bosszankodás és éles fütty-szó hangzott a karzatokról. A rendőrség gyors közbelépése megakadályozta a nagyobb botrányt, de a darab végeztével a földszint taps helyett legalkalmasabbnak vélte azt mondani: éljen a karzat! A Mátyás király városában épen buzog az erős magyar vér és nem engedi, hogy az »igazságos«-szobra körül bohóc tréfákba és léha komédiába vonják a dicsők nevét, kik azért nagyok, meg talpig emberek.

Azóta felbuzdult a színügyi bizottság is. Satis tarde quidem... Átiratban szólította fel a színház igazgatóját, hogy ezt a kegyeletsértő darabot, mely erkölcsiség tekintetében sem épen kifogástalan, Mátyás király szülővárosában többé elő ne adassa. Debnisset pridem...

*

A hirlapokból eléggé ismeretes, hogy a kolozsvári egyetem a Mátyás-szobor genialis megalkotójával Fadrusz János művésszel egyidejűleg disz doktorává választotta Poincaré francia matematikust is. A Pesti Hirlap Esti leveleinek írója Tóth Béla éles hangon tette szóvá minap ezt a választást, mely olyan embert tüntet ki disz doktori czímmel, a ki szerinte durva sértéssel nyilatkozott a magyar tudományról, a magyarokról s kereken visszautasította azon adatokat, a melyeket egy általa szerkesztett mathem. encyklopédia számára egyik magyar professzor neki szívesen felajánlott. A kolozsvári egyetem math. és természettudományi kara úgy nyilatkozik, hogy mitsem tudott Poincaré ezen magatartásáról és utánna jár a dolognak.

Kolozsvári tudósitónknak a most lefolyt Bolyai ünnep alkalmából módjában volt e kérdésben beszélni Rodos Gusztáv műegyetemi tanárral. Kihez hirszerint intézte volna Poincaré incriminált levelét. A kérdésre Rados professzor nagyjában a következőket mondotta:

Az Esti levél íróját nem ismerem, vele sohasem beszéltem. Poincaréval találkoztam ugyan, de vele semmiféle levelezésben soha nem állottam.

De annyit mondhatok, hogy Tóth Béla állítása nem alaptalan. Én tettem ugyan ajánlatot, hogy adatokat szolgáltatom a math. encyklopédia számára, de ajánlatommal a kiadóhoz, nem Poincaréhoz fordultam. Hallottam, hogy ő, mint szerkesztő, visszautasította egy bécsi professzorhoz intézett nyilatkozatában az én ajánlatomat s ebben a levélben lehetett az a magyar tudományosságot becsmérő kijelentés. Egyébként örömmel mondhatom, hogy Poincaré vállalta megbukott. Nem is most esik először szó Poincaré irántunk tanusított furcsa fölfogásáról. Vagy négy év előtt vetődött fel a kérdés, hogy az Akadémia külső tagjává válassza Poincarét. Az előzetes megbeszélésnél azonban elejtették ezt a tervet ép a most hangoztatott okokból. Ez akkor valami uton tudomására jutott Tóth Bélának is és egy akkori »esti levelében« már szóvá tette a francia tudós irántunk táplált érzületét. Hogy ezt az érzületet ki is nyilvánította, annak könnyű lesz utánna járni és róla meggyőződést szerezni.

Ezek után a magyar közvélemény elvárná a kolozsvári egyetem matematikai fakultásától, hogy nemzetünk dühös ellenségének babérjait nem fogja növelni magyar földön termettel....

Komló.

Szövetkezeti ügyek.

Dés, jan. 16.

A dési ipari hitelszövetkezet immár a megalakulás első nehézségeit leküzdvén, legközelebről megkezdí működését. A szövetkezetet vezető Désy Zoltán főispán lelkes fáradozásának és agilis tevékenységének már is örvendetes jelenségei mutatkoznak.

A kereskedelemügyi miniszter ugyanis 12000 kor. díjmentes kölcsönt és 1000 kor. berendezkedési segélyt bocsátott a szövetkezet rendelkezésére. Az ügyvitellel s üzleti-könyvvezetéssel megbízott dr. Horváth Árpád főispáni titkár közvetlenül a helyszínen beható tanulmány tárgyává tette a marosvásárhelyi és kolozsvári ipari szövetkezetek kiterjedt több irányu működését, s ennek alapján most van folyamatban a szövetkezeti üzlet-helyiség berendezése, az üzleti könyvek beállítása.

Az üzlethelyiség egyelőre a vármegyeház helyiségében annak udvar felőli részén, jobbfelől a közigazgatási bizottság üléstermének előszobájában lesz.

Működési idő: hetenként szerdán délután 5—7-ig.

Az első igazgatósági ülést január 20-án délután 4 órakor tartják.

Nem győzzük elég melegen ajánlani iparos polgártársainknak a szövetkezetbe való belépést és az abban való kitartó működést.

A szövetkezetbe bármikor be lehet lépni s e tekintetben közelebbi felvilágosítást a vezetőség készséggel megad.

HIREK.

SZOLNOK-DOBOKA.

1903 január elsejével új előfizetést nyitunk lapunkra.

Előfizetési ára postai kézbesítéssel:

Egész évre (decz. 31-ig)	10 korona — fill.
Fél évre (jun. 30-ig)	5 " — "
Negyed évre (márcz. 31-ig)	2 " 50 "
Egyes szám ára	— " 20 "

Lelkészeknek, néptanítónak és körjegyzőknek kedvezményes áron adjuk lapunkat, és pedig:

Egész évre . . . 8 korona — fill.

Fél évre . . . 4 " — "

Negyed évre . . . 2 " — "

Előfizetni bármely naptól lehet. Mindennemű küldemény, levél, pénz, hirdetés szerkesztőségi és kiadóhivatali irodánkba (Serház-utca 1. szám, földszint) küldendő. Szerkesztőségi hivatalos óra minden hétköznapon délután 2—3 óráig van.

A Szolnok-Doboka megjelenik minden vasárnap reggel 6 órakor s az összes előfizetők, úgy helyben mint vidéken még az nap postán kézhez kapják. A kézbesítésben tapasztalt mindennemű rendellenességet kérjük azonnal tudtára adni a kiadóhivatalnak, hogy annak orvoslása végett intézkedhessék.

— Az árviztől sujtott inségesek segélyezése A mult tavasszal történt árviz rettenetes hatása főleg most a téli időkben jelentkezik a maga teljes szomorúságában. Mint azt vármegyénk főispánja kezdettől fogva tervezte, a segélyezés most, a legközelebbi jövőben fog megindulni.

A vármegyei árvizkárosult inségesek részére a m. kir. belügyi kormány legutóbb 20000 korona államsegélyt tett folyóvá s utalt ki Désy Zoltán főispán kezéhez. Ezután tehát a már társadalmilag gyűjtött összegek felhasználásával még e hó folyamán, legkésőbb a jövő hó első felében az állandó segélybizottság az illetékes közigazgatási hatóságok közreműködésével foganatosítani fogja az ingyenes tengerinek, mint élelmiszernek szétosztását az árvizkárosult inségesek között.

Az e célra szükséges kukoriczamenyiség lehetőleg olcsó és előnyös beszerzése érdekében vármegyénk főispánja a kereskedelmi és iparkamara közvetítésével, az összes erdélyi terménykereskedőket közvetlen ajánlattételre hívja föl, s a míg a szükségelt, mintegy 30—35 vagon tengerikészletre az ajánlatok együtt lesznek, addig a kereskedelemügyi miniszteriumtól is beérkezik a határozat a szállítási díjkezdvezmény (refakcia)

engedélyezése tárgyában. Természetes, hogy a segélyezendők nagy száma, az általános nyomor s a rendelkezésre álló anyagi eszközök korlátozott volta miatt a legnagyobb körültekintéssel kell a segélyezésnek megtörténnie. A segélyezésnél az a cél, hogy azokon segítsünk, akik az átszenvedett árvizek pusztító hatása folytán önfenntartásuk legszükségesebb eszközeitől fosztattak meg, szóval a keresetképtelen inségeseken.

— **Az új pénzügyigazgató.** Schöffmann Imre p. ú. tanácsos, a dési m. kir. pénzügyigazgatóság ujonnan kinevezett főnöke január hó 15-én foglalta el hivatalát.

— **Egyházmegyei tanácsülés.** A dési ev. ref. egyházmegye ez évi első tanácsulását Papp István esperes elnöklete alatt, Désen a ref. elemi fitanoda könyvtárhelyiségében január hó 6-án tartotta meg. Több keblű ügy tárgyalása után az egyházkertületi képviselőkre beadott szavazatok vétettek számba. E szerint az alsó kerületben *Vásárhelyi* Boldizsár dési, a felsőben *Nagy József* kéri lelkes választatot meg. A tanítók részéről pedig *Budai Elek* dési ref. elemi fitanodai igazgató.

— **A szabad lyceum-nak,** még a múlt év november havában megkezdett előadásai sorozatában január hó 11-én vasárnap délután 6 órakor *György Zsigmond* főgymnasiumi tanár tartotta meg az ötödik előadást. Értekezése az irodalomról szólott általánosságban. Alapos tudással és szép nyelvezettel megírt felolvasásában fejtegette az irodalom helyzetét a szépművészetek körében; ecsetelte hivatását az emberiség műveltségének fejlesztése körül; fejlődését a mai korig áttekintő nagy vonásokban, végül pedig az egyes nemzetek irodalmának összefüggését egymással és hatását egymásra. A megjelent hallgatóság mindvégig feszült figyelemmel hallgatta az érdekes felolvasást, s végül zajosan megtapsolta a felolvasót.

— **Változások a bírói karban.** A m. kir. igazságügyminiszter Dr. *Miksa* dési kir. járásbíró-sági albirót a kolozsvári kir. ítélőtáblához tanácsjegyzőül rendelte be, *Kenyeres László* bethleni bíró-sági albiró pedig saját kérelmére a dési kir. járásbíró-sághoz helyeztetett át.

— **Egy felolvasásról.** Érdekes gyűlése volt a múlt szombaton a kolozsvári középiskolai egyesületnek, a mely az egész erdélyrészi tanárságnak központi organuma. Kölesőnzte pedig neki ezt az érdekességet egy felolvasás, mely tárgyánál és eszméinél fogva hivatva van, hogy a szakkörök érdeklődésén messzi túlhaladó figyelmet keltsen az egész közönségben, szerzőjénél fogva pedig különösen a désiben. A felolvasó ugyanis *Kőrösy György* dr. dési gymnasiumi igazgató, a ki rövid működése alatt is általános népszerűséget tudott magának kivívni ügybuzgalmával; az értekezés pedig szólott egy olyan tárgyról, a mely mint a középiskola életében a legaktuálisabb, nemcsak a közvetlen érdekelték előtt bír értékkel, hanem egyáltalában a nemzeti cultura életfeltételei iránt érzékkel bírók előtt sem lehet közömbös.

A „magyarnyelvi oktatás fő akadályairól“ czimen fejtegette *Kőrösy* dr., hogy mi a mai középiskolai tanító egyik fő terhe: a classicus tárgyak tultengése, a melyek egyrészt egy elavult, leélt s többé virágokat hajtani nem tudó cultura nyögével nehezítik meg a modern élet szükségeltei elvek bevonulását az iskolába, másrészt a magyar nyelvnek mint a tanítás főgerinczének teszik vitássá a helyét a tanításban. Erre pedig az intrausigens nemzeti érzés az iskolában való kifejlesztésének és ugyanott a magyar cultura intenzívebb érvényrejuttatásának a szempontjából feltétlen szükség volna. A mai magyar oktatás történelmi kifejlődésének a folyamán mutatta ki továbbá a tudós felolvasó ez anomalia eredetét, fejlődését és felburjánzását, megvilágította a kérdés általános paedagogiai oldalát, míg a lélektani részének a kifejtését egy újabb dolgozatra igérté, a melyet a tanári körökben nagy érdeklődéssel várnak. Az előkelő gyülekezet zajos tetszéssel honorálta *Kőrösy* igazgató magvas fejtegetéseit, a melyek legszebb sikere mégis az, hogy az e kérdésben ellentétes elvek képviselőit is, legalább részben, álláspontjuk tarthatatlanságának beismerésére bírta. A kérdés ezzel még korántsem került le a napirendről, hanem még hosszú életet lesz hivatva élni, a melynek egyes phasisait mi is figyelemmel fogjuk kísélni. Mindenesetre örülünk és büszkeségünkre szolgál, hogy innen indult ki az az eszme, a mely még radicalis s nem épen hátrányos irányváltozásokat lesz hivatva létrehozni a magyar középiskolai oktatásban.

— **Közlekedési akadály.** Az 1902. év tavaszán pusztított árvíz, mint az köztudomású — a bethleni nagy állami hidat alapjában megrongálta. Hogy a közlekedés fennakadást ne szenvedjen,

ideiglenesen egy vendéghidat építettek, melyet, mint bethleni tudósítónk írja, a múlt heti enyhe időjárás folytán megduzzadt Szamos folyó elszakított. Ez által a Dés és Bethlen közötti kocsi közlekedés Retteg-felé megszakadt a hid helyreállításáig.

— **Halálozás.** A Mattencloit, Berchtold, Klebersberg és Appel főuri családokat gyász érte Özv. br. Mattencloit Godofrédné szül. gr. Berthold Henriette január hó 12-én Sajó-Udvarhelyt történt elhunytával. Az elhunyt tetemeit péntek d. u. Aradra szállították, hol a családi sirboltban helyezték örök nyugalomra. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Br. Appel Jenőné szül. Mattencloit Eugénia bárónő, mint leány; férje br. Appel Jenő, nyug. cs. és kir. huszárkapitány, mint vő; továbbá gyermekei br. Appel János és br. Appel Jenő, mint unokák; gr. Klebelsberg Béláné, mint testvér és férje gr. Klebelsberg Béla, mint sógor szomorú szívvel jelentik a szeretett jó anya, anyós, nagynya, testvér és sógornő özv. br. Mattencloit Godofrédné szül. Berchtold Henriette birodalmi grófnő és Ungerschützi bárónőnek folyó hó 12-én esti 7 órakor, hosszas betegség után, életének 66-ik évében történt gyászos elhunytát. Hült tetemei folyó hó 15-én d. e. 11 órakor fognak Sajó-Udvarhelyt beszenteltetni, onnan a délutáni vonatral Aradra szállíttatni és a családi sirboltba örök nyugalomra helyezettetni. Az engesztelő szentmise áldozat Bethlenben és Aradon a róm. kath. templomban folyó hó 17-én d. e. 11 órakor fog a mindenhatónak bemutatgatni.

Osztián Kristófot, Szamosujvár város főjegyzőjét a múlt héten súlyos csapás érte: neje, születe *Handsul* Berta január hó 10-én este, hosszas szenvedés után meghalt. Temetése január hó 11-én folyt le a család tagjainak s nagyszámu ismerőseinek részvétele mellett. Az elhunytban Osztián Kálmán naszodi kir. albiró édesapját gyászolja.

— **Anyakönyvi kinevezés.** A belügyminiszter Kartács József kupaalfalvi anyakönyvvezetőhelyettes felmentésével Bene László körjegyzőt nevezte ki teljes hatáskörrel.

— **A zenekedvelők egyesületéből.** A zenekedvelők egyesületének a legközelebbi hangversenye és táncestélye február 7-én lesz, melyre már most felhívjuk olvasóinknak szíves figyelmét.

Köszönet. A zenekedvelők együletének folyó hó 10-én általános tetszés és elismerés mellett tartott hangversenye alkalmából a közreműködött urhölgyek és uraknak hálás köszönetét nyilvánítja és további szíves támogatásukat kéri az elnökség.

— **Síremléket Brassai Sámuelnek!** A magyar génusz ritka nagy alakjának, Brassai Sámuelnek sirja még jeltelen a kolozsvári házsongárdi temetőben. A magyar tudománynak és kulturának nagyobb tiszteletet érdemlő vezérférfia alig volt nála s most, mikor a nemzeti kegyeletre appellálva felhívják a hazafias közönséget, hogy filléreivel járuljon hozzá ennek az emléknak létesítéséhez, az erdélyi hazarész szellemi előkelőségeiből alakult bizottság joggal reméli, hogy felhívását a kellő siker fogja kísélni. Adományokat e célra a „Szolnok Doboka“ szerkesztősége a birtokában levő 2477. sz. gyűjtő íven készséggel közvetít.

— **A magyar viseletéről.** A vármegyei általános tanítótestület január hó 2-án tartott választmányi gyűlésén elhatározta, hogy magyar hazafiai érzelmeinek külsőleg is kifejezést ad. E célból kimondotta, hogy az egyesület tagjai magyar-ruhát csináltassanak maguknak. A fellívás a tagokhoz kiadatott, a kik tömegesen jelentkeztek a magyar ruha elkészíttetésére s így remélhető, hogy a következő közgyűlésen díszes nemzeti ruhában jelennek meg.

Ugyancsak e választmányon szavazott meg a gyűlés a Désen felállítandó Kossuth-szobor javára 50, a megyei árvízkarosultak javára előbb szintén 50 koronát közpénztárából.

— **Sütődék orvos-rendőri vizsgálat.** A városi orvosi hivatal az összes, szám szerint 7 sütődében egészségügyi vizsgálatot tartott. Három kivételével a kenyérművek sütése iránt semmi érzékkel nem bírnak, úgy, hogy rendőri beavatkozással kell ezen undort keltő állapotoknak véget valahára véget vetni. A sütemények kihordásánál a legelemibb tisztasági feltételeknek sem felelnek meg. A vizsgálat alkalmával 9 különböző kenyér-próba vétetett vegyi vizsgálat céljából esetleges hamisítások, csalások s mérges anyagok kimutatása végett. 4 próbakenyér kivételével valamennyiben kisebb-nagyobb mértékben timsót mutatott a vegyvizsgálat. Szakértők szerint ez chronikusan hathat a szervezetre — s így általános tápszeresek közzé sorolható az ilyen kenyér, mert bármily tetszetőssé teszi és konzerválja ezen nélkülözhetetlen tápszer: kártékonyan hat a szervezetre. Hogy ezen csalás is hamisítás-számba menő s hogy a kártékony timsó nem föltétlenül szükséges a kenyérbe, — eléggé bizonyítja a házikenyer.

Szolgáljon ezuttal intésül, mert az orvosi hivatal részéről a legszigorubb eljárásban fognak részesülni, kik ezen intelmet tekinteten kívül hagyják.

Ugy értesülünk, hogy az orvosi hivatal vizsgálatában kiterjeszkedik a piac minden egyes ágára, ugyszintén a boltokban tiltott módon árult gyógyszerek korlátozására is, de a vizsgálati eszközök hiánya ebben nagy akadályokat gördít a közegészség kárára.

— **Kereskedők bálja.** A dési kereskedők bálját — mint múlt számunkban jeleztük — a rendezőség február hó 7-ére tervezte. Mint értesültünk, a bált, mely igen sikeresnek ígérkezik február hó 14-én fogják megtartani.

— **Táncmulatság.** A szamosujvári ev. ref. egyház javára február hó 1-én a városi vígadó termeiben műsorral egybekötött zártkörű táncvígalmom lesz.

A táncmulatság védnökei: Id. Bodor Bertalan, birtokos. Tódorfi Lukács, polgármester. Nagy Lajos, főszolgabíró. Elnökök: Bartalis Miklós, lelkes. Budai Elek, elemi iskolai igazgató Duha Kristóf, városi tanácsos.

A hangverseny műsora a következő: 1. Férfikar. Előadja: a dési iparos ifjak önképzőköre dalosztálya. 2. Szavalt. Előadja: Duzsárdi Boriska k. a. 3. „Saffi-dala“ Czigánybáró operettből, Strauss K.-tól. Énekl: László Matild k. a., zongorán kíséri: Berán János ur. 4. Szavalt. Előadja: Máthé Andor ur. 5. Férfikar. Énekl: a dési iparos ifjak önképzőköre dalosztálya.

— **Phylloxera a vármegyében.** A hivatalos lap közli, hogy Szász-Szent-Jakab, Aranyos-Szt.-Miklós, Bód, Dellő-Apáti és Magyar-Borzás községek szőlőiben a phylloxera jelenléte megállapítván, a nevezett községek határa a m. kir. földmívelésügyi minister rendeleteivel, zár alá helyeztetek.

— **Hajtóvadászat.** Nagy hajtóvadászat folyik *Fejérváry* Jenő nagybirtokos Sárvár, Sajó-Keresztur és Szászfellak községek határán fekvő nagykiterjedésű erdeiben vaddisznóra. Idáig több vaddisznó esett áldozatul a vadásztársaság biztos fegyvereinek.

Mulatság.

A polgári olvasókör táncestélye.

Dés, 1903 jan. 17.

Az idei farsang első kedélyes és jól sikerült mulatságát a polgári olvasókör rendezte január 17-én, szombaton este. Mint mindig, az idén is fesztelen jókedv, kiváló jóhangulat és fáradhatlan tánczkedv voltak a jellemző és vonzó sajátságai e nemes törekvésű egyesület táncmulatságának, melynek forgatagában Dés város egész társasága találkozott adott egymásnak. A rendezőség, élén Szilágyi Albert polgármesterrel, minden lehető el is követett, hogy kiki egy kedélyes estély emlékével távozhassek a mulatságról.

Már este 9 órakor megtelt a terem mosolygó-arczu leányokkal és jókedvű fiatalemberekkel, a kik ettől kezdve a késő hajnali órákig kitartással és fáradhatatlanul igyekeztek kivenni részüket a minden tekintetben jól sikerült estély jó hangulatából. A rendezés tapintatos és ügyes vezetéséért Budai Elekét illeti az oroszlánrész. A négyeseket 80 pár tánczolta. Jelen voltak:

Duzsárdy Károlyné, Duzsárdy Boriska, Bogdány Róza, Müller Dánielné, Müller nővérek, Vas Istvánné, Fazakas Sándorné, Szántó Mártonné, Szántó Erzsébet, Cseh Ferenczné, Cseh Ilona, Némethi Mihályné, Némethi Anna, Balogh Pálné, Balogh Emma, özv. Izsákiné, Izsáki Róza, Csatári Istvánné, Csatári Erzsébet, Czira Sándorné, Czira nővérek, Glaviczi Istvánné, Glaviczi Zsuzsa, Jerzsabek Sándorné, Jerzsabek Lila, Mik Róza, Macskási Anna, Bobovszkiné, Bobovszki Jolán, Erkli Károlyné, Debreczeni Ferenczné, Debreczeni Amáli, Debreczeni Juliska, Barabás Janka, özv. Lang Istvánné, Lang Zsuzsa, Basa Józsefné, Basa Zulejka, Kolozsvári Emma, Darócz Mártonné, Gázmár Istvánné, Gázmár Róza, Venig Józsefné, Páll Mihályné, Lőrinczy Karola, Nánási Etelka, Boján Jánosné, Füle-mile Istvánné, Füle-mile Biri, özv. Képiró Józsefné, Képiró Irma, Kranyák Lujza, Sinkai Juliska, Gombár Sándorné, Gombor Róza, Pongrácz Antalné, Pongrácz Ilona, Pongrácz Erzsébet, Münnich Margit, Kolozsi Józsefné, Kolozsi Erzsébet, Kolozsi Klári, Mátis Ferenczné, Mátis Erzsébet, id. Décsey Samuné, Décsey Rózsika, id. Kacz Mórné, ifj. Kacz Mórné, Kacz Róza, Kacz Lenka, özv. Kálnoky Sándorné, Kálnoky Gizella, Szegedy Istvánné.

REGÉNY.

Margherita.

Regény.

Írta: Ritter Anna.

3

Fordította: Vezsenyi Béla.

Az ivószobában, a melynek ablakából csodálatos szép kilátás esett a széles vízre és Rochetta meredeken felnyúló sziklafalaira, kevés vendég volt.

Kraft Frigyes, a ki vállalkozott rá, hogy inkább jelentős gesztusokkal, mint érthető olasz nyelven tudtára adja a vendéglősnének kívánságukat, hamar belátta, hogy itt nem számíthat valami különös jó falatokra. A vendéglősné sajnálkozva rázta fejét, mindannyi lucullusi élvezet után tudakozódó kérdésére, de egyre barátságosabb arcz kifejezést öltött, minél tovább nézett az idegen vidáman csillogó szemébe. A szőke német tetszett neki.

Ferencz szótlanul üldögélt. Miután futólagosan szemlét tartott a vendégszoba és a bennülők fölött, elővette térképét és tanulmányozta az utat, melyet meg kell tenniük, hogy Rómába jussanak.

A kis festő összeszorította keskeny ajkait, — nem volt hajlandó itt vesztegelni! És Frigyesnek sem szabad itt maradni, hogy — mint már annyiszor — egy szép, nagy eszméhez való erejét, holmi apró vázlatokra és kísérletekre pazarolja.

Nézett barátjára, a ki még mindig a vendéglősnével beszélt. Mint kacagott, fecsegett és villogó szemeiből csupa élet sugárzott. Ferenczet fájó érzés fogta el, a mint a saját, örömtelen ifjúságára gondolt.

Mindig egyedül volt ő elkeseredett atyjával, a kinek egy pár feltűnést keltő képe után többé semmi sem sikerült és a ki még sem birt az ezerszer megátkozott művészettől szabadulni.

De míg az apa mindenféle nagyszabású motívumokkal gyötrődött és tarka változatosságban hősi jelenteket és szent képeket iparkodott vásznára rögzíteni, a gyermek képzelete félénk áhítattal és gyöngédséggel egyetlen alak felé szárnyalt.

„Oly szép, mint a te boldogult anyád...” „Oly jó, mint a mi szegény asszonyunk...” szokta mindig mondani az öreg Teréz, ha valami történetnek, a mit neki altatóra beszélt el, különös nyomtérket akart adni és olyankor a gyermek összetette kezecskéit a takaró alatt és titkolt könnyeket hullatott.

Másnap reggel, mikor Teréz felvitte őt a a műterembe, hogy ott is vezesse a kis háztartást, akkor meghúzódott egy szegletbe, lehetőleg atyjától távol és elmerülő szemekkel rajzolta egyik női fejet a másik után a papirosra.

Atyja előtt ösztönszerűleg titkolta festői kísérleteit, félt a szótlan embertől, a ki gyakran vak dühének rohamában hosszú hetek munkáját tépte széjjel.

Egy ilyen napon történt, hogy a rettegett apa hirtelen a rajzaiba elmélyedt gyermek elé toppant és remegő kezeiből kiragadta a gyöngéden őrzött lapot.

Ferencz végig simított a homlokán, mintha le akarná törölni onnan a kinos emlékeket. Még maig is megborzonegatták, ha erre a jelenetre gondolt, atyjának dühtől remegő ábrázata és öklei, a melyek az ő gyenge vállait megrázták.

„Soha többé nem fogsz írnihoz nyulni, érte? Meg ne lássam többé ezt a maszatolást...” és mikor a gyermek nem felelt, sietve tette

hozzá: „igérd meg, hogy engedelmeskedni fogsz, az anyád megtiltotta!”

Akkor a kis Ferencz hideg kezecskéjét zokogva tette atyjának kemény jobbja.

Este azonban soká nem tudott elaludni és fájó szívvel gondolkodott el rajta, hogy az anyja miért tilthatta el neki már születésekor a festést, a mely egyetlen öröme lett volna!

(Folytatjuk.)

Kiadja a szerkesztőség.

HIRDETÉSEK.

Eladó ház.

Désen a Király-utca 11. sz. házastelek, haláleset miatt, jutányos áron eladó. Értekezni lehet ugyanott.

Sz. 586 — 903.

I — 2

Pályázati hirdetmény.

A dési szolgabírói járásban elhalálozás folytán üresedésbe jött járási orvosi állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen járási orvosi állással a nyugdíj-jogosultságon kívül egy ezer korona fizetés és hatszáz korona utazási átalány van egybekötve.

Fölhivom mindazokat, a kik ezen járási orvosi állást kinevezés útján elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I-só t.-cz. 9. §. rendelkezésének megfelelőleg okmányolt és a tisztí orvosi vizsga sikeres letételét is igazoló bizonyítvánnyal fölszerelt folyamodványait, belügyi m. kir. miniszter ur által 1902. évi 125000. szám alatt kiadott „Valamennyi ügyviteli szabályzat” 4. §-ban foglalt intézkedések betartása mellett **folyó évi január hó 30-ig** bezárólag hozzám adják be.

Désen, 1903 január hó 13-án.

Az alispán helyett:

Bándy,

főjegyző.

Hirdetéseket

az eddigi árszabály szerint

egy oldalt	48	koronáért,
fél oldalt	24	„
egy negyed oldalt . . .	12	„
egy hatod oldalt . . .	8	„

s kevesebbet aránylagosan **felvesz a lap szerkesztősége Serház-utca 1. szám alatt** (földszint) minden köznapon d. u. 2—3-ig.

Egy hirdetésnek többszöri közzététele esetében jelentékeny árengedmény.

Sz. 2320 — 902. t.lkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A nagyilondai kir. bíróság, mint telekkönyvi hatóság közhirrre teszi, hogy a nagyilondai takarékpénztár részvénytársaság végrehajthatónak Maxi Petre végrehajtást szenvedő elleni 500 korona tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a dési kir. törvényszék, a nagyilondai kir. járásbírói területén lévő, Sásza községben fekvő, a sászai 17. sz. t.jkvben A. I. 1—49, 51, 52. rsz. a. felvett ház, kert, szántó, kaszáló s legelőből álló ingatlanra 1356 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az **1903. évi január hó 29-ik napján délelőtt 10 órakor** Sásza községben a község házában tartandó árverésen a kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% át vagyis 135 K. 60 fillért készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezehez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A nagyilondai kir. járásbírói, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagy-Ilondán, 1902. évi augusztus hó 3-án.

Kurcz,

kir. aljbíró.

A kápolnokmonostori és vidéki önszegélyző egyesület mint szövetkezet

1903. február hó 1-én délelőtt 10 órakor

Hirsch Márkus ur házában

rendes közgyűlést tart.

Tárgysorozat:

1. Elnök és jegyző választása.
2. Az 1899. évi zárszámadások előterjesztése, kapcsolatban a felügyelő-bizottság jelentésével és a felmentvény megadása feletti határozat.
3. A szövetkezet feloszlása feletti tárgyalás és ezzel kapcsolatban a felosztási tervezet tárgyalása és ennek kapcsán a felmentvények megadása.

Ezen közgyűlésre a részvényes urakat tisztelettel meghívja

az igazgatóság.

Meghívó

a Kereskedelmi Bank Részvény-Társaságnak

Désen, 1903. február 8-án d. e. 11 órakor

saját helyiségében tartandó

VI-ik évi rendes közgyűlésére.

TÁRGYSOROZAT.

1. Elnöki megnyitó és a közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére 2 tagnak kiküldése.
2. A részvényesek, illetőleg a részvények számbavételére kiküldött bizottság jelentése.
3. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése, továbbá a zárszámadás és nyereség felosztási javaslat előterjesztése.
4. Az alapszabályok értelmében az igazgatóság és felügyelő-bizottságnak választás útján való kiegészítése.*

* Hivatkozva az alapszabályok 10. §-ára, szavazatképes részvényesnek csak az tekintetik, kinek részvénye a közgyűlés tartását legalább két nappal megelőzőleg a társaság pénztáránál még le nem járt szelvényeivel együtt letételt.

Meghívó.

A dési „Banca-Poporala” Népbank

részvénytársaság

részvényesei az alapszabályok 13. §-a értelmében ezennel meghívtnak az

1903. év január hó 27-én délelőtt 10 órakor

az intézet helyiségében megtartandó

II. évi rendes közgyűlésére.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1902. üzletévről.
2. Határozathozatal a mérleg és a tiszta nyereség felosztására vonatkozólag.
3. Egy igazgatósági és egy felügyelő-bizottsági tagnak megválasztása. Désen, 1903 január hó 3-án.

Az igazgatóság.

IGAZGATÓSÁGI JELENTÉS.

Tisztelt közgyűlés!

A midőn szerencsénk van intézetünk 1902. üzletévi mérlegét előterjeszteni, bátorkodunk működésünkről is beszámolni a következőkben:

Az igazgatóság intézetünk alapszabályai céljához hűen igyekezett a benne helyezett bizalomnak megfelelni, gondoskodván, hogy az intézet üzletágazatai, ha nem is rohamosan, de fokozatosan s annyiaval biztosabb alapon fejlődjenek, kielégítvén oly módon a köznép ügyfelünk jogos szükségleteit.

Hogy ezen hivatásának mindenben megfelelhessen, visszleszámitolási összeköttetésbe lépett egyes első rangú intézetekkel, hitelt vevén igénybe a szükség és adott körülményekhez képest.

Az év folyamán kölcsönért 1709 kérés adatott be, a melyekből 409 megszavaztatott és kiutaltatott az alapszabályok és üzletszabályzat szigorú betartása mellett.

Intézetünk üzletágazatai közül különösen a váltó-hitelt fejlesztettük, biztosítván egy részét jelzáloggal — mivel ezen üzletágat találtuk megfelelőbbnek úgy feleink, mint intézetünk érdekére nézve is.

Intézetünk üzletágazatai és az 1902. év december hó 31-én lezárt mérleg alapján 4002.10 korona tiszta nyereség mutatkozik, a mely nyereség teljesen kielégítő, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy a lezárt év volt üzletünknek első teljes üzletéve.

Intézetünk egyes üzletágazataira vonatkozólag előterjesztjük a mérlegben foglalt adatokat, a melyekből meggyőződhetnek, hogy intézetünk folytonos fejlődésben van, kitévén üzletforgalmunk a múlt évben 1500000 koronán felül.

A tiszta nyereség felosztására vonatkozólag tesszük a következő indítványt.

A 4002.10 korona tiszta nyereségből:

1. adassék 6% a részvényeseknek a befizetett alaptőke részletek után az alapszabályok értelmében Kor. 1600—
 2. adassék 15% a tartalékalapnak az alapszabályok értelmében » 360—
 3. adassék 20% az igazgatóság, felügyelő-bizottság és tisztviselőknek, mint jutalék az alapszabályok értelmében » 480—
 4. adassék 5% nyugdíjalapnak az alapszabályok értelmében » 120—
 5. a fennmaradó 1442.10 kor. adassék 1% a részvényeseknek felülszálékul » 420—
 6. adassék felül dotatio képen a tartalékalapnak . . . » 640—
mialtal a tartalékalapnak adandó összeg 1000 kor. egészítettnek ki
 7. adassék a nyugdíjalapnak felül dotatio képen . . . » 130—
- A fennmaradó » 252.10
hagyassék az igazgatóságnak szabad rendelkezésére, hogy ossza fel jótékony és más általa szükségesnek találandó célokra Kor. 4002.10

Ha ezen indítványunkat szívesek lesznek elfogadni, az 1902. évi kamatt, illetve osztalék 7%-ban fog megállapíttatni.

A felügyelő-bizottság jelentésének a meghallgatása után kérjük:

- a) elfogadni az 1902. évi mérleget;
- b) határozni a tiszta nyereség felosztására vonatkozó indítványunk felett;

c) megadni a felmentvényt az igazgatóságnak és felügyelő-bizottság részére az 1902. évről s továbbá tárgyalni a meghívóban foglalt tárgysorozatot.

Désen, 1903 január hó 3-án.

Az igazgatóság.

Vagyon.

Mérleg-számla.

Teher.

Készpénz			13719	79	Alaptőke			60000	—
Váltó-tárca			136563	40	Betétek			43384	68
Jelzálog-kölcsön			2370	—	Tartalékalap			400	—
Folyó-számla			3364	—	Nyugdíjalap			50	—
Giro-contó			493	33	Visszleszámitolás			64337	—
Butorzat			600	—	Átmeneti tételek			2931	84
Alapítási költség	1030	—			Nyereség			4002	10
Törlesztés	70	—	960	—					
Adósok: részvényesek, kötvény és viszatérítendő költségek			17034	60					
			175105	62				175105	62

Kiadás.

Veszteség- és nyereség-számla.

Bevétel.

Kamatok betétek után	1826	74			Kamat mindennemű kölcsön után és provisió			13798	02
Kamatok visszleszámitolás után	2870	21	4696	95					
Költségek: nyomtatvány, postabér házbér stb.			882	52					
Tiszti fizetések			3461	58					
Adó: állami, községi és betétek után			684	87					
Törlesztés			70	—					
Nyereség			4002	10					
			13798	02				13798	02

Dés, 1902 december 31-én.

Rusz Simon, s. k.
vezérigazgató.

Cacovean Iláriu, s. k.
könyvelő.

IGAZGATÓSÁG:

Illyés Viktor, s. k. elnök.

S. Rusz, s. k.

Dr. Farkas János, s. k.

Papp Pachomius, s. k.

Perhaicza Zorobabel, s. k.

Cotutiu Tivadar, s. k.

Boca János, s. k.

FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Megvizsgáltuk s mindenben helyesnek találtuk. Dés, 1903 január 3-án.

Bohatiel Tivadar, s. k.

Ifj. Botha János, s. k.

Paltinean Demeter, s. k.

Sighiarten Sándor, s. k.

Nyom. Demeter és Kiss könyvnyomdájában. Dés, 1903